

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicatorum Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

Capvt XVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

- I. *Conuentus Lutheran. Misena.*
- II. *Consultatio de libro Augustano inter Elect.
Sax. Mauri. Ord. & Theolog.*
- III. *Alius Pegauia conuentus, & collatio Cathol.
& Protest. de relig.*
- IV. *Conuentus Torgæ & Cella habiti ob librum
Augustanum.*

IGITUR Mauritius cum scriptam à Melanchthone consultationem accepisset, de qua suprâ diximus, continuò Misenam delegatos Ordinum conuenire iussit, de libro Interim, dequè responso Cæsari dando cum illis deliberaturus. Cæterùm non omnes promiscuè, sed præcipuos tantum ex Ordinum Senatu censuit in consilium adhibendos; vt paucorum expeditior esset deliberatio, ne Cæsaris expectationem eludere longiore morâ videretur. Quia verò de doctrina religionis, deq; ritibus ecclesiasticis consultandum erat, Theologos quoque primi nominis ad eundem cõuentum euocare placuit: Nec enim dubitauit, quin ad horum iudicium omnis hæc esset consultatio referenda. Venerunt igitur per litteras acciti Georgius princeps Anhaltinus, Magdeburgensis præpositus, Melanchthon, Cruciger, Maior, VVittenbergenses; tum Pffeffingerus Superiorum antecessor, Ioannes Forsterus, concionator Ecclesiæ Cathedralis

I.
Conuentus
Theologorum
Misena.

*Acta Syno.
Luth. n. 4.
& seq.
Camer. in
Vita Mel. p.
293.*

Theologorum
Lutheranorum
antecessor
Forsterus

ANNO
1548.

Varius de
hoc con-
uentu ru-
mor.

Mauritius
sermonem
inchoat.

Reperita-
cta Con-
uentus Cæ-
sarei.

Merseburgensis, & Daniel Greferus Superintendens Dresdensis: Qui separatim à politicis senatum quendam ecclesiasticum in his actionibus constituerunt. Ceterum, quia varius de hoc conuentu rumor spargebatur per zelotas quosdam Flacianos, quasi papatus, ut loquuntur isti, mandatu Cæsaris restituendus esset; multi istuc conuolarunt explorandi gratia, quid rerum ageretur: quorum tantus erat numerus, ut ijs recipiendis diuerforia vix sufficerent.

Cum delecti conuenissent, Mauritius secundo die Iulij facit actionis initium. Principio reuocat illis in memoriam, quæ pridem in causa religionis cum illis egerit; tum quid promiserit in eo negotio Cæsar, quem hoc curaturum ait, ut iuxta Comitiorum decreta controuersia religionis omnes per generale Concilium legitimè decendantur. Quia verò tardior sit concilij progressus, Cæsarem Ordinibus proposuisse consultationem quandam vel Ordinationem iuxta quam interim constituenda sit in Protestantium ditionibus religio, diuinusque cultus peragendus, dum per Concilium omnia definiantur. Hanc Ordinationem quia cæteri Electores & principes Augustanæ Confessionis propemodum omnes receperint, Cæsare hoc multis egisse secum, & vrgenter quidem, ut eandem & ipse cum suis amplecteretur. Cum verò se diceret propter datam subditis fidem simpliciter assentiri non posse, post diuturnam actionem

nem mandatum sibi fuisse tandem à Cæsare, ANNO
 vt hac de re cum subditis diligenter ageret, 1548.
 vnaque cum ipsis in recipienda hac ordina-
 tione publica, reliquorum Ordinum instar
 obedientiam præstare non recusaret. Hunc
 igitur in finem eos esse conuocatos, qui præ-
 cipui sint & seniores in Ordinum senatu, vt
 diligenter euoluant Ordinationem hanc, &
 quid super ea Cæsari respõdendum sit, com-
 municatis inter se consilijs definiant: Qua in
 re ad eum modum agant, vt se concordia,
 pacis ac publicæ tranquillitatis amantes re-
 ipsa declarent.

Causa cõ-
 uentus in-
 dicti.

Hæc vbi de scripto recitata sunt, liber
 Augustanus vnà propositus fuit; quem dele-
 cti statim communibus suffragijs Synedrio
 Theologorum offerendum censuerunt; vt hi
 scilicet, quid in eo probandum sit, quid im-
 probandum, scripto declararent: Quod &
 factum est continuò; verum ita, vt operas in-
 ter se diuiderent, & cuiilibet designarentur
 certa quædam capita de quibus censurâ scri-
 beret. Melanchthon dogmata sumpsit exa-
 minanda, quæ maioris sunt momenti; puta
 caput de Iustificatione, de bonis operibus, a-
 liaque id genus, in quibus iam decretum ha-
 bebant ab Augustana Confessione non dis-
 cedendum. Alij alias libri partes examina-
 runt: Cumque singuli sua conferrent in me-
 dium, ex varijs lacinijs confarcinatum est
 scriptũ paulo prolixius illo, quod mēse pro-
 ximo per Melanchthonem nomine V Vittē-

II.
 Librum
 Augustanũ
 proponit.

Singulæ e-
 ius partes
 à singulis
 examinan-
 tur.

ANNO
1548.

bergenſium in uſum Mauritiꝝ cōfectum diximus: licet poſterius hoc ab illo priore, quod ad ſententiam quidem attinet, parum aut nihil omnino diſcreparet: niſi quod in hoc altero largior erat vberiorq; verborum affluentia.

Flaciani ex
inſidijs om-
nia ex-
plorant &
publicant.

*Ad. Syn.
p. 152. b.*

In priſtina
cēſura col-
locutores
perſeuerāt.

Cæterum erant Miſenæ Flaciani quidam, hoſtes Melanchthonis acerbiffimi, qui velut ex inſidijs obſeruabant omnia, quæ gerebantur. Horum nonnulli ſcriptum hoc incertum quo artificio conſecuti, Magdeburgum miſerunt, qui tum Flacianorum nidus erat præcipuus; vbi hoc ipſum vix vno menſe poſt, quam conuentus hic ſolutus eſt, auctoribus inſcijs typis fuit expreſſum & ſparſum in vulgus. Quâ in re non admodum bonâ fide per Flacianos actum V Vittenbergenſes Adiaphoriſtæ quiritantur. Deprehenſum enim fuit, eos omiſſiſſe nonnulla; quædam etiam inſeruiſſe aliena; ſcripta quidem ab iſſidem Theologis, ſed in alium finem; quin & nonnulla malitioſè in alienum ſenſum detorſiſſe; nimirum vt Melanchthoni cæterisque, qui huic conſultationi interfuerunt, odium inuidiamq; conciliarent.

Atque hic eſt liber ille, niſi me fallit coniectura, quem Cæſar litteris ſuis adiunctum Mauritio tranſmiſit, vti iam ante diximus: qui ſopitam nonnihil ipſius iracundiam in Melanchthonem denuo ſuſcitauit. Et quidem placuit Ordinibus cenſura ſynedriꝝ; ſeque profeſſi ſunt ab eo doctrinæ genere

NON

non discessuros. Sed quid Cæsari respon- ANNO
dendum esset, aut quomodo placandus 1548.
ipsius animus, cum librum hunc non inter-
polandum censuris, sed assensu proban-
dum dederit, id verò difficile fuit expedi-
re. Placuit post multam deliberationem, Dubitatur
vt Melanchthon ceterique, qui præsentis de respon-
erant, breuem conscriberent vniuersæ do- fo Cæsari
ctrinæ summam, quæ in regionibus istis dando.
sub Electore Mauritio traderetur; idque
iuxta seriem capitum, quæ libro Augusta-
no per ordinem explicantur. Hoc verò Breuiculū
scriptum non Mauritius Elector, sed Or- doctrinæ
dines & Concionatores istarum ditionum cōscribunt
nominibus prius subscriptis responsionis lo offerendū.
co Cæsari transmitterent: Quem facilè dice-
bant perspecturum, si hanc doctrinæ summā
cum Augustano libro conferat, quid in eo
probandum censeant, quid improbandum.
Fuit hoc Ordinum consilium, quod Con-
cionatores non improbabant illi quidem;
verum ad subscriptionem quod attinet, pro
parte suâ tergiuersabantur. Ordines vero
in sententiâ persistebant, vrgebantque pro-
positum scilicet, vt sine morâ breuis huius-
modi religionis confessio scriberetur. Ita-
que Melanchthoni suo suorumque nomine
denuo scriptitandum fuit: Et cœpit ille qui-
dem magno conatu; sed cum præfationem Alia opi-
opusculi, tum locum de iustificatione, deq; nio Luthe-
bonis operibus vix absoluisset, quidam è Sy- ranorum
nedrio aliud consilium suggererunt, scilicet de libello
supplices,
nec

ANNO
1548.

nec disputandū cum Cæsare, nec Augustano libro summam Lutheranae fidei, quam diximus, opponendam, sed oblato tantum libello supplice, quam humiliter rogandum Cæsarem, ne subditos istarum ditionum ad dogmatum rituumque mutationem compellat. Itaque libellum supplicem conscribunt offerendum Cæsari, quem ad delectos Ordini mittunt, vnā cum breui scripto quodam, in quo nouum hoc consilium proponunt, adiectis rationibus, quibus moti in hanc sententiam descenderint. Ordines verò cum rationes huius instituti maturius expēdissent, hæsitarunt: Quo factum est, vt & hoc cōsilium in spongiam, quod aiunt, incumberet. Itaque tertium quiddam in mentem venit, quod vtriūque demum, Ordines, inquam, & concionatores probarunt: Rogandum scilicet Electorem Principem, vt is ceu medius interueniat, & datis ad Cæsarem litteris hoc ipsum petat Ordinum nomine, quod libello supplice continebatur. Hac de re mentem suam scripto tandem declarant, cui rationes inferunt, quibus existimant ab Electore permoueri posse Cæsarem, ne ad recipiendam, quam Augustæ promulgatam diximus, ordinationem vrgeantur.

Tertia opinio praeualet.

Mauritij responsio.

Mauritius per lecto scripto respondet, nihil ab ijs nunc in medium adferri, quod non pridem in Comitijs Augustanis præsens mouerit; idque frequenter eumque in modum, vt maiore fide atque industria causam hanc agere

agere nemo possit: nec obtinuisse tamē quicquam apud Cæsarem, qui consensum vrgeat cum reliquis Ordinibus, per quos liber ille sit in Comitijs approbatus. Itaque frustra futurum, si speret absentem se per litteras impetrare posse, quod præsens cum esset, summoque studio frequenter niteretur, ne quiuerit tamen obtinere. Deliberandum igitur amplius, dispiciendumque, an non sine detrimento religionis in gratiã Cæsaris paulo plus in rebus quibusdam largiri possint atque concedere, quam concedendum hætenus iudicarint. Adhæc Ordines, Quia pauciores essent numero, nec reliquos, si quid ipsi nunc definiant, in potestate sua futuros, suspendendum hoc negotium censuerunt. Atque ita Conuentus ille post octidui actionem ad decimum Iulij re prorsus infecta solutus fuit; Quod cum ex rumore publico per Germaniam innotuisset, Ferdinandus Rex & Archiepiscopus Moguntinus, alijque nonnulli Protestantium, per litteras Mauritium serio cohortati sunt, vt Cæsari tandem morem gereret. Quin & de periculis eum monuerunt, quæ si pertinacius recuset, metuenda videantur. Vrgebat & Cæsar ipse responsum, datis ad Mauritium litteris; quibus & hoc illi mandabatur, vt iurisdictionem ecclesiasticam vicinis Episcopis restitueret.

In hoc ancipiti rerum statu Mauritius cōuentum omnium Ordinum indicere decreuit;

ANNO
1548.

Petit vt magis concordia studio concedatur.

Replica
Ordinum.

Soluitur
conuentus.

Mauritius
a Cæsare
monetur
ad concordiam.

III.

ANNO
1548

Acta Syn.
p. 191. l. 14.
Conuentū
indicit Pe-
gauiam E-
piscopis &
Theologis
suis.

Legatorū
politicorū
postularū
de articu-
lis.

Responſio
Melanchr.

uit: quod priusquam faceret, tentandum pu-
tauit; an vicinis Episcopis Misnenſi &
Naumburgico ſatisfacere poſſet, & per eorū
dem viam ſibi ſternere ad placandum Caſa-
rem. Locum igitur Conuentui delignat, op-
pidum Miſniæ, quod Pegauiam vocant, ro-
gatq; duos epiſcopos, quos diximus, vt iſtic
veniant ad vigefimum tertium Auguſti; Eſ-
ſe quædam magni momenti negotia, de quib-
us in colloquium per legatos cū illis venire
cupiat. Eodem è Theologis ſuis Georgium
Anhaltinum, Melanchthonem, & Cruciger-
rum; è nobilium ordine quatuor primi no-
minis, & Iureconſultum quendam cum man-
datis ablegauit. Verum quia Cruciger agro-
tabat, Anhaltinus eius loco Forſterum aſ-
ſumpſit: Melanchthon vero Paulum Ebe-
rum VVittenbergâ ſecum adduxit. Hunc
verò conuentum ſine magno ſtrepitu, quam
fieri poſſet ſecreto Elector haberi voluit,
ſannas, & ludibria, clamoresq; publicos Fla-
cianorum metuens, ſi palam cum Episcopis
pontificijs per legatos congregaretur.

Actum fuit ad triduum de libro Auguſti-
no: Anhaltinus initio ſolus cum Episcopo
Naumburgenſi cōtulit, ſed ſine fructu. Poſt
legati politici declarationem poſtularunt ab
adiunctis ſibi Theologis; nimirum quæ ca-
pita ceſſionem aliquam admitterent aut mo-
derationem, quæ verò minimè. Reſponſum
eſt per ſchedam, quam Melanchthon ſcripſit,
quatuor eſſe doctrinæ capita, in quib. diſce-
dere

dere à sententiâ nullo modo possint: De Iu- ANNO
 stificatione & bonis operibus; de pœnitentiâ, 1548.
 eiusq; partib. de Missâ & Canone; de San- Capita ir-
 ctorum inuocatione. Nec temperare sibi po- reuocabi-
 tuit Melanchthon in scripto quâtumuis bre- lia.
 ui, quin petulantia laxaret frenos; dū statim
 in limine consecrationem olei atq; chrisma-
 tis, & deportationē sanctæ Eucharistiæ cras- Melanch-
 sam vocat atq; ethnicam Idololatriam: Qui thonis in
 sacrum Canonem, vel sacrificium nouæ legis sermone
 tueri instituant, eos exercere ludum, inquit, temeritas.
 non absimilem illi, quo Iudæi Christo vela-
 bant oculos, ac deinde quærebant: Quis est,
 qui te percussit? Atque hoc vnus folij sche-
 diasma spurcissimis & sathanicis mendacijs
 conspurcatū nobilibus legatis porrectū fuit.
 Cæterum cum peterent ab iisdē legatis Epi-
 scopi, vt breuiter ea designarent in chartam,
 quæ in Augustano libro desideranda viderē-
 tur, schedam quandam vnus folliculi latinè Censura
 scriptâ obtulerunt. Melanchthon verò quæ- eiusdem.
 dâ de iustificatione, deq; bonis operibus cō-
 mentatus est; de quibus postmodū inter E-
 piscopos & ipsum Melanchthonē, aliosq; in-
 stituta fuit collocutio: In quâ Lutherani per Theologi
 Episcopos eò rationibus quibusdam adducti conuin-
 fuerunt adactiq; vt formâ loquendi Catho- cuntur in
 licâ, quæ virtutes & opera bona iustitiam af- articulo de
 ferit in fidelibus appellari, scripto suo inseri bonis ope-
 paterentur: Quod cū factum esset, hunc qui- ribus.
 dem articulum Episcopi velut conciliatū in
 confessu probauerunt, eandem asserentes esse
 libri Augustani sententiam. Tum

ANNO
1548.

Leuitas
Melanch-
thonis.

Episcopo-
rum firmi-
tas in libro
Augustano
retinendo.

Colloquiū
per Me-
lanchtho-
nem ab-
umpitur.

Tum vero Melanchthon ceu palinodiam canens publicè resiliit, aliam esse suam, & huius scripti, quam Augustani libri sententiam protestatus: Quæ leuitas ipsius in causâ fuit, ut hæc actio penitus abrumperetur. Neque enim Episcopi tutum arbitrabantur cum ijs agere, qui quod concederent pridie, id ipsum desultoriâ leuitate præcipientes postridie reuocarent. Accedebat, quod librum, Interim, in Comitijs publicis omnium Ordinum suffragijs probatum receptumque, & Cæsaris autoritate publicatum dicerent. Itaque non esse positum, aiebant, in potestate suâ, ut quicquam illi demant addantue, vel vllam in eo mutationem instituant. Nec eum in finem ad hoc colloquium se venisse; verum id spectasse tantum, vel inprimis certè, ut in hac collatione ad promouendâ concordiam vtrique declararent mentem suam, ne verba scilicet huius aut illius partis in alium sensum ab aduersarijs traherentur, quam cuiusque sententia postularet. Igitur actione per Melanchthonis incôstantiam abruptâ, quod ad vigesimum quintum Augusti diem factum est, nec constitui potuit aut definiri in hoc paucorum conuentu, quid de libro Augustano Cæsari tandem esset respondendû. Suggerebant quidem episcopi, priusquam discessum fuit, ut Cæsarem Mauritius admoneret de impetrando Pontificis indulto, quo potestas Episcopis concederetur ordinandi sacerdotes coniugatos, qui laicis vtramque

Sacra-

Sacramenti speciem porrigerent: Deinde, vt faceret in his regionibus aliquod reformationis initium, & secundum formam ordinationis per Cæsarem promulgatæ, quâ tum quidem eius fieri posset, Ecclesias in ditionibus suis constitueret. Verum id consilij repudiatum omnino fuit, velut alienum ab instituto Mauritij, qui hoc vnum agebat summo studio, vt nec offenderet Cæsarem, si nihil concederet; nec si nimium multa largiretur, subditos à se prorsus alienaret. Mediam igitur viam quæsiuit, quam in hoc genere difficillimum fuit inuenire.

Soluto Pegauienti Conuentu, qui paucorum fuit, vt diximus, Mauritius necessitatē sibi vidit impositam omnes Ordines cōuocandi; quemadmodum in fine Misenensis cōuentus à delectis Ordinum postulatum fuerat. Datis igitur de more litteris omnes Ordines ad decimum octauū Octob. diem Torgam cōuenire iubet. Theologos verò præter Georgium Anhaltinum eisdē istuc euocat, qui Misenæ superiori tempore fuerant in cōsiliū adhibiti, Crucigero tamen excepto, quē grauis ægritudo domi detinuit; ex quâ paulò post trigelimo Octobris diem suū obiit. Reliqui, vt & nobilitas omnis, ad constitutum diē Torgæ præsentēs fuerunt. Elector, quæ de libro Augustano, deq; mandato Cæsaris mense Iunio sub initiū actionis in conuentu Misenensi proposuerat, eadem planè repetit, & quid respondendum censeant ad postulata

ANNO

1548.

Epicoporum consilium.

A protestantibus repudiatur.

IV.

Mauritius indicit Ordinum conuentū Torgam.

Acta Synodica Pp. 4. & seq.

Repetita cōlocata colloqui Misensis.

f

Cæsa-

ANNO
1548.
Ordinum
responsio.

Delecti
Luthera-
norum.

Ordinū ad
Theolo-
gos dele-
ctos ser-
mo.

Petunt Or-
dinationē
fieri ad
præscriptū
Cæsaris,
qua fieri
possit.

Cæsaris exquirat. Ordines causam hanc ve-
lut Ecclesiasticam ad Theologos rejciunt;
Quorum ubi responsum audierint, se porro
deinde sententiā suā dicturos aiunt. Quia ve-
rò de rebus alijs quoque deliberandū erat ad
republicam pertinentibus, placuit ex vni-
uerso nobilium cœtu quinque viros autorita-
te, prudētia, rerumque vsu cōspicuos deligere,
ijsque duos adiungere è cōsiliarijs, qui negotiū
de libro Augustano cum Georgio Anhalti-
no, Melāchthone, cæterisque præsentibus agē-
dum susciperent & transigendum. Hi sep-
tē numero Theologos adierunt, & periculis,
in quibus ditiones has, vnaque principem &
religionem ipsam versari dicebāt, longo ver-
borum ambitu cōmemoratis, prolixè repe-
tunt ea, quæ pridem in alijs conuentibus acta
fuerant, hortanturque Theologos, vt affectu
posito quid hoc tam periculoso tempore in
religione mordicus sit retinendum, etiam
cum vitæ fortunarumque dispendio; quid ve-
rò publicæ tranquillitatis gratia Cæsari ad-
summum indulgeri possit, habitā delibera-
tione præcisè tandem definiant: Nimirum
vt princeps ipsorum consilio quæ Dei sunt,
reddat Deo; nec tamen, quæ sunt Cæsaris in
hoc negotio, negare Cæsari videatur. Hæc
ad oratorum morē operosè prælocuti scriptū
offerunt à viris politicis in eum finem con-
textū, vt quæ probanda protestantibus essēt
in libro Augustano, quæ non essent proban-
da, per singula illius capita ordine demōstra-
rent.

rent Id scriptum si probetur ipsorum calculo, futurum aiunt, vt ex eo publica quædam ordinatio conficiatur, per omnes principis ditiones promulganda. Rogant interim, vt diligenter examinent consultationem hanc, & corrigant mutantque, quod in eâ minus commodè dictum arbitrentur; adijciant etiam, si quid forsan amplius, quam notatum sit in hoc scripto, Cæsari putent tranquillitatis & pacis gratiâ largiendum.

ANNO
1548.

Videbat Melanchthon cæteriç; de Synedrario, rerum agendarum ordinē inuerti, dum formam constituendæ religionis vel articulos concordie scriberent homines politici: Cùm illius rei cura prius ad ipsos ceu viros ecclesiasticos, rerumç; diuinarū peritos reijci cōsueuerit, vel honoris gratia deferri. Quamquã verò submolestum hoc illis accidit, receperunt tamē scriptum illud politicorum; quod hæc ferè capita cōtinebat: principio de iustificatione retinendam aiunt docendi formam, de qua Pegauix conuētum sit vtriusq; partis consensu. Dissertunt deinde de potestate ecclesiastica, de ministris Ecclesiæ, de Cōfirmatione, de Pēnitētia, de Vnctione, de Ordinatione ministrorū Ecclesiæ, de Milsâ, de Vigilijs mortuorū, de festis, de processionibus, de carniū esu. Quæ verò politici de rebus istis per modū consultationis proposuerāt, ea per dies aliquot in ecclesiastico senatu examinata fuerunt, & ad cēsuram reuocata. Post pagellis aliquot per Melanchthonē cō-

Ordo rerū
inuersus.

Summaria
scripti po-
liticorum.

Ad inuendē
à Melanch-
thonicis
reuocatur.

ANNO
1548.
Corrigi-
tur.

Capita
Theolo-
gorum ad
Ordines
prolata.
Summaria
eorum.

scriptis notatū, quid in ea consultatione probandum videretur, quid improbandum: Quas cum delecti perlegissent, retexuerunt euestigio scriptum prius, & omnia quæ Theologis intelligebant displicere, ex illorum schediasmate correxerunt. Quod alterum scriptum cum exhibuissent Theologis, rogarunt, an hoc modo correctum placeret? Illi priori se responso dicunt insistere: Interim & alia quædam in mentem venisse, de quibus autores huius nouæ consultationis admonendi videantur; Quæ tamen delectis Ordinum non communicanda scripto, sed viua voce suggerenda censuerunt. Eorum hæc ferè summa fuit: Ante omnia ceremonias, & ritus, de quibus restituendis consensum esset, quantum eius fieri posset, expressè designandos: Conferendum cum Episcopis de ordinatione ministrorum ecclesiæ Protestantium: Cantiones Ecclesiasticas antiquitus vitatas, hymnos scilicet & sequentias, tum historias Sanctorum repurgandas & corrigendas: cogitandum de forma pœnitentiæ publicæ: pastores diligenter admonendos, vt populum ad preces, ad pœnitentiã, ad temperantiã, ad ieiunium, ad delictorum cõfessionem, ad letanias cohortentur; vt ipsi quoque cum ministris ecclesiarum à publicis occultisve criminibus, & à scandalis sibi caueant: Imò si secus faciant, deferendos esse ad Episcopos, & pœnis ecclesiasticis censurisque afficiendos: Expendendum etiam, quibus can-

cantionibus vtendum sit in Missa , cū ea ANNO
 nemine communicante peragitur. Quoniam 1548.
 verò ad hæc omnia ritè cōstituenda, quæ nūc
 viua voce partim , partim iam ante scripto
 proposita sint , maturâ sit opus deliberatio-
 ne , quæ iustum tempus non modo , sed &
 plurium concionatorum præsentiam requi-
 rat, sibi quidem, aiunt, videri non festinan-
 dum in hoc tam arduo negotio , sed actio-
 nem in aliud tempus suspendendam.

Atque ità demū & hic conuentus re pror- Conuētus
 sus infecta solut^o fuit: Id quod accidit Theo- re infecta
 logorū culpa , qui per homines politicos aut soluitur.
 seculares, vt loquimur, vsurpari ius alienum,
 & Theologis præscribi , quid de ritibus ec-
 clesiasticis , deq; controuerſijs fidei statuen-
 dum sit, ægrè tulisse videntur; licet hanc æ-
 gritudinem summo studio dissimularunt.

Antequam verò discederent actione iam Alius con-
 conclusâ , dies nouo Conuentui constitutus uētus Cellâ
 fuit, quem huius rei gratiâ decimosexto No- indictus.
 uēbris in oppido Cellensi Mauritius haben-
 dum indixit. Eo igitur præter septē delectos
 Ordinum, & Georgius Anhaltinus, Melāch-
 thon cæteri que, qui Torgæ præsentés erant, Act. Synod.
 conuenire iussi sunt, vt finis huic negotio tā- Tt. 3.
 dem imponeretur. Ne verò causam haberēt
 denuò tergiuersandi, quod pauciores essent,
 numerus illorum fere duplicatus fuit. Nam Numerus
 è VVittenbergēsis Pomeranus & Maior, Theolo-
 è Lipsiensibus Ioachimus Camerarius, è su- gorum du-
 perintendētibus verò, quos vocant, duo qui- plicatur.
 dam,

ANNO
1548.

Ordinatio
Henrici
parentis in
medium
profertur.

Ad For-
gensis a-
ctionem
appellant.

dam, Freibergensis & Pynensis illis adiun-
cti fuerunt. Hi cum Cellam cōuenissent, ini-
tium faciunt actionis : quam vt à scripto po-
liticorum, de quo Torge fuerat disputatum,
ordinationem ecclesiasticā in medium pro-
ferri postulant, quæ per Henricum Mauritiij
parentem, cūm is ab Ecclesiā Romanā di-
uortium faceret, ante annos aliquot de con-
silio Lutheri promulgata fuit : Hanc augen-
dam censent, & sicubi forsan vsus postulet,
mutandam corrigendamque ; ex quā deinde
facilè deprehendi possit, quid in Augustano
libro recipiendum iudicent, quid reijci-
endum. Et principio quidem ipsi de libro Sa-
xonico sententiam suam scripto prolixo sa-
tis exposuerunt ; quod delectis politicis de-
cimosexto Nouembris exhibitum fuit. Hi
postridiè vicissim breue scriptum exhibent,
in quo repetunt ea, quæ iam ante de peri-
culo religionis & ditionum istarum frequē-
ter inculcarant. In fine deliberationem hanc
omnem ab Ordinatione Saxonica rursus ad
Torgensem actionem reuocant, & scriptum
illud, quod in priore conuentu examinan-
dum proposuerant, auctum emendatumque
Theologis denuò censuerunt offerendum.
Illi quanquam se non admodum lubentes ad
Torgense scriptum retrahi patiebātur, quod
à politicis confectum erat ; respondent ta-
men postridiè, nec aliud ferè in medium ad-
ferunt, quam quod pridem ad nauſeam vsq;
multoties aggesserant.

Ita

Ita scriptiunculis aliquot hinc inde ceu
 velitatum fuit, eoque res perducta tandem,
 vt de ijs, quæ concedenda essent Cæsari, quæ
 non essent concedenda, Theologi & politi-
 ci consentire viderentur; duobus tantum ca-
 pitibus exceptis, de sacro Oleo scilicet, & ca-
 none Missæ; In quibus actio ceu vado illisa
 hæsit. Igitur delecti nobilium & consiliarij,
 quasi de rebus omnibus in eandem cū Theo-
 logis sententiam descenderint, ex superiore
 Torgensi & Cellensi actione decretū quod-
 dam faciunt, in quo per omnia libri Augu-
 stani capita, quid probandum sit vel impro-
 bandum, autoritate censoriâ definiunt. Hoc
 vero decretum in proximo conuentu pro-
 ponendum, ex eoque deinde, vbi communi-
 bus Ordinum suffragijs probatum fuerit, re-
 sponzionem ad Cæsarem formandam decer-
 nunt. Atque ita Conuentus iste solutus fuit,
 & Melanchthon, Pomeranus & Maior ex-
 eunte Nouembri VVittenbergam reuersi
 sunt; nec deinceps vllis de libro Augustano
 consultationibus interfuerunt. Melanchtho-
 nem quidem aliosque nonnullos Elector ad
 Conuentus proximos vocauit, Gutterboché-
 sem & Lipsiësem, de quibus statim dicemus,
 verum ad actiones adhibiti non fuerunt. Vi-
 debât politici, dum horum arbitrio res gere-
 batur, nouas perpetuò subnasci difficultates;
 nec vnquam, si ex horum iudicio pende-
 rent, futurum disputandi finem. Igitur quæ
 post Cellensè decretum in hac causa susceptæ

ANNO

1548.

Velitatio-
nes virius-
que partis.Decretum
nobilium
& consilia-
riorum.Conuentus
soluitur.

ANNO
1548:
Delibera-
tiones in-
ter politi-
cos impo-
sterum ha-
bitæ.

sunt deliberationes, ex Theologis neglectis per politicos tantum habitæ fuerunt: licet impediri non potuit, quin Melanchthon, alijque priuatim à quibusdam consulerentur; quod ante publicationem decreti Cellensis Lipsiæ factum constat.

CAPVT XX.

- I. *Conuentus Gutterboci Mauritij & Brandenburgici Electorum, item Lipsica consultatio cum summa magni illius Interim.*
- II. *Ordinatio ex Lipsico Interim à Flacianis exagitata, cū cōuent. Merseburg. & Grimme.*
- III. *Intentio Casaris Lutheran. inquietudine prepedita cum Flacianorum de Melanchthone & libro Interim sententia & calumnijs.*
- IV. *Schisma inter Lutheranos maximum, vbi breuiter Maioris, Flacianæ & Osiandriana heresum origo & progressus.*
- V. *Historia Francisci Stancari, eiusq; errorum & certaminum cum Melanchth. & alijs.*

I.
Conuentus
Mauritij
& Brande-
burgici ha-
bitus Gut-
terboci.

MAVRITIUS verò, qui de placâdo Cesare perquam sollicitus erat, priusquàm Ordines denuò conuenirent, de rei summâ cum Electore Brandenburgico Ioachimo in colloquium venire voluit, quem librū Augustanum probasse non ignorabat. Atq; hic Conuentus duorum Electorū an. 1548. exeunte, 16. Decembr. habitus fuit Gutterboci, quo eodē & Iuliū Naumburgensem Episcopū Mauritius inuitauit. Et quia de libro

Inte-